

Aneurysma van de aorta abdominalis

Chirurgie

Beter voor elkaar

Operatie wegens een verwijding van de grote buikslagader

Inleiding

Deze folder geeft u een globaal overzicht van de klachten en behandelingsmogelijkheden van een verwijding (aneurysma) van de buikslagader (aorta abdominalis). Het is goed u te realiseren dat voor u persoonlijk de situatie anders kan zijn dan beschreven.

Wat is een aneurysma

Een aneurysma is een plaatselijke verwijding van een slagader. Deze verwijding ontstaat door een zwakke plek in de wand van een bloedvat. Een aneurysma ontstaat ongemerkt en groeit geleidelijk. Meestal veroorzaakt het geen ernstige klachten en wordt het bij toeval ontdekt. Een aneurysma kan in elke slagader in het lichaam voorkomen, maar komt het meeste voor in de grote lichaamsslagader (de aorta).

Op de plaats van de verwijding is de vaatwand uitgerekt en dunner geworden.

In deze zwakke plek van de vaatwand kan een scheur ontstaan met als gevolg een bloeding. Hoe groter het aneurysma, hoe groter de kans op scheuren.

Daarnaast is in een aneurysma de bloedstroom verstoord, het bloed wervelt in de plaatselijke verwijding. Daardoor vormt zich in het aneurysma een bloedstolsel. Een enkele keer kan een stukje van dit stolsel (embolie) los raken en meegevoerd worden naar een kleiner bloedvat verder stroomafwaarts. Dit kleinere bloedvat kan dan plotseling door dit stolsel worden afgesloten. Hierdoor krijgt het lichaamsdeel of orgaan, dat van dit bloedvat afhankelijk is, geen of onvoldoende bloed.

Het ontstaan van een aneurysma

Een aneurysma ontstaat als gevolg van slagaderverkalking (atherosclerose). Bekende risicofactoren voor slagaderverkalking zijn roken, hypertensie (hoge bloeddruk), diabetes mellitus (suikerziekte) en een te hoog cholesterolgehalte van het bloed.

Het feit dat met name oudere mannen te maken krijgen met een aneurysma komt omdat deze factoren bij hen meer voorkomen. Maar atherosclerose is niet de enige oorzaak, er zijn waarschijnlijk ook andere factoren van belang voor het ontstaan van een aneurysma. Erfelijk bepaalde stoornissen in de opbouw en stevigheid van de vaatwand, kunnen bijvoorbeeld leiden tot het ontstaan van aneurysma's op jeugdige leeftijd. Naast afwijkingen in opbouw en stevigheid van de vaatwand spelen mogelijk ook bepaalde ontstekingsreacties een rol. Daarnaast is uit onderzoek gebleken dat bij mannen met een aneurysma van de buikslagader ook hun broers een verhoogde kans hebben op het ontwikkelen van een dergelijk aneurysma.

Het aneurysma van de aorta abdominalis

Een verwijding van de buikslagader wordt in medische termen een 'Aneurysma van de Aorta Abdominalis' (kortweg AAA) genoemd. De normale aorta heeft in de buik een doorsnede van ongeveer twee centimeter. Is de doorsnede meer dan drie centimeter, dan spreken we van een aneurysma. Een verwijding in de buikslagader is een verraderlijke aandoening, omdat het zeer geleidelijk ontstaat en meestal langzaam groter wordt. De snelheid waarmee een aneurysma groeit is verschillend. Daarbij zijn er meestal weinig of geen klachten, zodat de meeste mensen met een aneurysma er geen weet van hebben.

Soms kan in de wand van het aneurysma een scheur (ruptuur) ontstaan, met als gevolg een levensbedreigende bloeding. Hoe groter het aneurysma, des te groter het risico van een ruptuur.

Hoewel meer factoren een rol spelen, zoals bijvoorbeeld een hoge bloeddruk, is gebleken dat de kans op een ruptuur zeer klein is (minder dan 2 % per jaar bij een aneurysma kleiner dan vijf centimeter). Wordt het aneurysma van de buikslagader groter dan zes centimeter, dan neemt de kans op scheuren snel toe (afhankelijk van de groeisnelheid van het aneurysma, kan de kans op scheuren toenemen tot 10 % per jaar).

Klachten

Een aneurysma van de aorta abdominalis (AAA) geeft in principe geen klachten. Meestal wordt een aneurysma dan ook bij toeval ontdekt, wanneer om andere redenen een onderzoek plaatsvindt. Zo kan bij lichamelijk onderzoek van de buik boven de navel een kloppende zwelling gevoeld worden. Maar meestal komt een aneurysma aan het licht bij een echografie of röntgenonderzoek van de buik. Een enkele keer veroorzaakt het aneurysma van de aorta abdominalis vage rugklachten en pijn in de buik. Dit kan betekenen dat het aneurysma dreigt te scheuren (dreigende ruptuur).

Een ruptuur van een aneurysma is een dramatische gebeurtenis, die veel patiënten niet overleven. De ruptuur veroorzaakt heftige buik- of rugpijn, een grote kloppende zwelling in de buik en een verbloedingsshock. De helft van de patiënten met een ruptuur van een aneurysma overlijden voor zij het ziekenhuis bereiken. Van de patiënten die wel in het ziekenhuis komen en een spoedoperatie ondergaan overlijdt de helft. Kortom, slechts één op de vier patiënten overleeft een ruptuur van een aneurysma.

Een aneurysma van de buikslagader wordt wel 'een tijdbom in de buik' genoemd. Dit is een begrijpelijke, maar onjuiste vergelijking. Er is geen tijd aan te geven waarop een aneurysma gaat scheuren. Bovendien hebben veel mensen een aneurysma, zonder dat zij daar ooit problemen mee krijgen.

Onderzoek van het aneurysma

Een echografie is een uitstekend onderzoek om een aneurysma op het spoor te komen, de grootte te bepalen en ook de groei te vervolgen. Dit onderzoek is niet belastend, pijnlijk of schadelijk. Wordt een operatie overwogen voor een aneurysma van de aorta abdominalis, dan zal vaak een CT-scan van de buik gemaakt worden. Dit is belangrijk om de ligging van het aneurysma ten opzichte van de zijtakken van de aorta en het verloop van het aneurysma in beeld te brengen.

De behandeling van een aneurysma van de aorta abdominalis Als er een aneurysma van de aorta abdominalis is vastgesteld dan kan een operatie worden overwogen. Dit is een zware operatie met een kans op grote complicaties en soms zelfs overlijden. De operatie kan met een groot bloedverlies gepaard gaan en de belasting voor hart en nieren is tijdens de operatie aanzienlijk. Van alle patiënten overlijdt ongeveer 5 % als gevolg van de operatie. Daarom moet afgewogen worden of de kans op een ruptuur opweegt tegen het operatierisico. Is het aneurysma nog klein (onder de 5 cm), dan wegen de voordelen van een operatie niet op tegen de nadelen. Wel zullen de risicofactoren aandacht moeten krijgen (roken stoppen, dieet en behandeling van hoge bloeddruk, diabetes mellitus en een te hoog cholesterol).

De groei van het aneurysma wordt echografisch vervolgd. Er wordt alleen geopereerd wanneer de kans op een scheur in de wand groot is. In de regel is dit met een doorsnede van het aneurysma boven de 5,5 cm het geval. Toch is niet alleen de absolute omvang van belang, maar ook de snelheid waarmee het aneurysma groeit. Wanneer het aneurysma sneller groeit dan gebruikelijk kan dat een reden zijn om al bij een kleinere omvang een operatie te overwegen.

De operatie

Bij een operatie wegens een aneurysma van de aorta abdominalis wordt het slechte gedeelte van het bloedvat vervangen door een kunststof bloedvat (vaatprothese).

Is het aneurysma beperkt tot de buikslagader, dan wordt een “buisprothese” ingehecht, loopt het aneurysma door tot in de slagaders naar het bekken of de benen dan zal een “broekprothese” (een buis met 2 poten) gebruikt worden.

Voor deze operatie wordt de gehele buik opengemaakt (van maagkuiltje tot schaambeent). In een enkel geval zal gekozen worden voor een benadering vanuit de zijkant / de flank.

Bij een noodzakelijke spoedoperatie wegens een scheur (ruptuur) van een AAA is de operatie procedure hetzelfde. Vanwege het bloedverlies echter is de kans op complicaties of sterfte als gevolg van de operatie vanzelfsprekend groter.

Andere behandelingsmethode

Naast de gebruikelijke buikoperatie bestaat er sinds enkele jaren een nieuwe behandelingsmethode. Hierbij wordt via een kleine operatie in de lies een kunststof vaatprothese (endoprothese) in opgevouwen toestand via de liesslagader opgeschoven tot in de buikslagader. Daar wordt de endoprothese uitgevouwen. Deze endoprothese verstevigt dan de uitgerekte bloedvatwand. Deze methode kan uitsluitend worden toegepast indien het aneurysma aan een aantal voorwaarden voldoet. Zo mag het aneurysma bijvoorbeeld niet te bochtig zijn en moet er genoeg plaats zijn om de endoprothese te kunnen verankeren. Ook mogen de liesslagaders niet te nauw of gekronkeld zijn. Daarom komt niet iedereen in aanmerking voor deze behandeling.

Het voordeel van deze nieuwe behandeling is dat het een minder zware operatie is dan de operatie via de buik. Daardoor is de opnameduur korter, het verblijf op de intensive care unit niet altijd noodzakelijk en het herstel verloopt sneller. Ook lijkt de kans op complicaties of overlijden kleiner bij deze nieuwe procedure.

Maar er zijn ook nadelen: het is mogelijk dat tijdens de procedure de endoprothese niet goed komt te liggen, zodat er alsnog moet worden besloten tot de gebruikelijke operatie. Daarnaast kunnen de bij de buikoperatie mogelijke complicaties, zoals hartinfarct, afsluiting van de beenvaten en verlies van nierfunctie, ook bij deze operatieprocedure optreden. Verder is er nog onvoldoende bekend over de resultaten op de lange duur. Voorts kan er sprake zijn van lekkage langs de aansluiting van de endoprothese zodat er toch bloed in het aneurysma stroomt. Deze lekkage verdwijnt soms vanzelf, maar een enkele keer is aanvullende behandeling nodig.

Ook blijft er een klein risico bestaan op alsnog scheuren van het aneurysma, ondanks de aanwezigheid van de endoprothese. Daarom is intensieve poliklinische controle en röntgenonderzoek noodzakelijk. In Nederland – en ook elders in de wereld – wordt onderzoek gedaan om te beoordelen welke van de twee behandelmethoden van het aneurysma van de buikslagader de voorkeur verdient.

Mogelijke complicaties van de buikoperatie

Geen enkele operatie is zonder risico's. Zo is ook bij deze operatie de normale kans op complicaties aanwezig, zoals wondinfectie, longontsteking trombose of longembolie.

Bij operaties aan de buikslagader kunnen zich ook specifieke complicaties voordoen, namelijk een nabloeding of een bloedstolsel dat de vaatprothese of een beenslagader afsluit. Bij het optreden van een dergelijke complicatie moet vaak opnieuw geopereerd worden.

De operatie is een grote belasting voor het hart, zodat de kans op een hartinfarct met eventueel overlijden daaraan groter is dan bij andere operaties. Ook kan door de operatie de functie van de nieren verstoord raken. Dan is soms dialyse (kunstnierspoeling) na de operatie noodzakelijk. In veel gevallen herstelt de nierfunctie zich na enkele dagen.

Bij mannen kan het voorkomen dat na de operatie aan de aorta de erectie gestoord is, of dat, ondanks een normale erectie, de zaadlozing wegblijft. Dit kan tijdelijk zijn, maar is meestal blijvend van aard.

Uiteraard wordt er naar gestreefd de risico's zo klein mogelijk te houden. Daarom wordt u voor de operatie veelal nog door een internist, cardioloog of longarts onderzocht en worden er vele voorzorgsmaatregelen genomen.

Na de operatie

De operatie voor een aneurysma van de aorta abdominalis is een zware operatie. Wanneer U voor een AAA moet worden geopereerd moet u dan ook rekening houden met een ziekenhuisopname van 10 tot 14 dagen. Na de operatie wordt u intensief gecontroleerd op de intensive care unit of de uitslaapkamer (recovery).

Direct na de operatie bent u door een aantal slangen verbonden met apparaten.

Dat kunnen zijn:

- een of twee infusen voor vochttoediening.
- een slangetje in een slagader voor bloeddrukbeobachting.
- een dun slangetje in uw rug voor pijnbestrijding.
- een sonde door uw neus, die via de slokdarm in de maag ligt en ervoor zorgt dat overtollig maagsap wordt afgezogen.
- een drain in uw buik voor afvoer van eventueel bloed en inwendig wondvocht.
- een blaascatheter voor afloop van urine.

Afhankelijk van uw herstel na de operatie worden al deze hulpmiddelen verwijderd.

Geleidelijk aan in de loop van de dagen na de operatie gaat het drinken beter en gaat u via vloeibare voeding weer op vaste voeding over.

Daar is geen vast schema voor. U krijgt de eerste dagen drinken en eten naarmate uw maag-darmstelsel dat kan verdragen.

Het ontslag

Als alles goed gaat kunt u in het algemeen tien tot veertien dagen na de operatie het ziekenhuis verlaten. Bij ontslag krijgt u een afspraak mee voor de poliklinische controle. Als u weer thuis bent zult u merken dat u nog snel moe bent. Dit duurt vaak lang, soms een half jaar. Wanneer u weer helemaal van de operatie hersteld zal zijn, is moeilijk aan te geven.

Vaak zult U de eerste maanden medicijnen moeten gebruiken om het bloed dunner te houden. Daarnaast moet u er voor zorgen dat de atherosclerose zo min mogelijk toeneemt. Dit doet u door zo gezond mogelijk te leven: niet roken, zorg voor voldoende lichaamsbeweging en voorkom overgewicht.

Als u suikerziekte, hoge bloeddruk of een te hoog cholesterolgehalte heeft, dan is behandeling hiervan noodzakelijk.

U krijgt een afspraak mee voor polikliniek controle na 2 weken.

Patiëntenvereniging

Er is een 'Vereniging van Vaatpatiënten' die o.a. ook de belangen behartigt van patiënten met een verwijding van de buikslagader.

Het adres is:

Vereniging van Vaatpatiënten

Postbus 123

3980 CC Bunnik

T 030 659 46 51

Vragen

Heeft u nog vragen, stel ze gerust aan uw behandelend arts of huisarts.

Bij dringende vragen of problemen vóór uw behandeling kunt u het beste contact opnemen met de afdeling waar de behandeling plaats moet vinden.

Wanneer zich thuis na de operatie problemen voordoen, neem dan contact op met het ziekenhuis.

SEH (spoedeisende hulp) 24 uur per dag bereikbaar

T 010 297 53 00

www.ikazia.nl

Ikazia Ziekenhuis
Montessoriweg 1
3083 AN Rotterdam
www.ikazia.nl

Aneurysma van de aorta abdominalis
800291-NL / 2012-08